

BARANYI FERENC

ANTI-ORFEUSZ

**Versek
1997-2000**

TARTALOM

HARC ÉS JÁTSZMA

ISTEN MONDJA
AJKÁRÓL VÉRKÉNT BUGGYAN
1899 SZILVESZTERÉN
ADY-IDEZŐ
EGY RENDSZERVÁLTÓHOZ
A RENDSZERVÁLTÁS HITELES TÖRTÉNETE
HELYZETKÉP
LEHEL PIACI BALLADA
LAERTESNEK A PÁL UTCÁBÓL
VERS VÁGÓ- ÉS SZÚRÓESZKÖZÖKRŐL
ADJUNK NEVET NEKI
HARC ÉS JÁTSZMA
A SIXTUSI KRISZTUS

CSORBÍTÓ ÉVSZAK

TALÁNY
CSORBÍTÓ ÉVSZAK FENYEGET
A VÉGTELENBE TELJESÜL
MELINDA ÚT
CEYLONI ÉJ
PIAF ÉS A KÖZÖNYÖS SZÉPFÍÚ
ÓDA GYÓGYSZERÉSZEMHEZ
DEMI SEC avagy a Törley-pezsűgő dicsérete
KOCCINTÓS
ÖSZTÖKE SIMORNAK
TAKÁCS TIBOR HETVENKEDÉSÉRE
A DOLINÁKIG DÖLT
PÁLMÁK ALÁ
DORIA MANFREDINI
FURCSA KÉNYSZER

HÖLGYKOSZORÚ

SZÍN ÉS SZÍV PÖRE

- I. Milano, 1848
- II. Buffalo-híd, 1849
- III. Torino, 1860
- IV. Intermezzo
- V. Firenze, 1861
- VI. Baja, 1867
- VII. Torino, 1876

„Orfeusz, a trák lantos indulatokat csitított énekével, még a vadállatokat is megszelídítette, majd leszállt az alvilágba, hogy a dal erejével küzdjön a sötétség hatalma ellen.

Én inkább felszítani szeretném az indulatokat, azokat, amelyek igazságtalanságok, ember-telenségek láttán lobbannak fel mindig.

És nem szállok le az alvilágba: sajnos, itt a »felvilágban« is gyakran érzékelhetem a sötétség hatalmát...”

BARANYI FERENC

HARC ÉS JÁTSZMA

ISTEN MONDJA

Talán eleve robotokat kellett
volna kreálnom: érzéketlenebbül
azok se tennék dolgukat e földön,
midőn a közvagyonot kell pléhpfával
ragadozók prédájává alázni.
Szeretet, jóság, készség áldozatra,
igazságérzet, közösségi szellem,
tartás, műveltség nemcsak múzeális
erény immár, de tárgya közröhejnek.
Egy szempont van csupán: a célszerűség -
és sanda cél nyíltabban szentesíti
a piszkos eszközt.

Ezt kellett megélnem.

Kreáltam volna robotokat inkább -
s nem égetné orcámat most a szégyen.

AJKÁRÓL VÉRKÉNT BUGGYAN

A salgótarjáni Madách Imre Gimnázium diákjainak

Mit üzen névadótok, amikor
„milliók” nem *egy*, csak *egyese*k miatt
hordják a jármot, hogy a bankjegyek
piramisokká összeálljanak?

Mit üzen ott a szalmakomiszár,
hol szalmát csépel, kinek esze van,
mert a kipergett semminek magas
árából holtig élhet gondtalan?

Mit üzenhet a csillag-vallató
egy bolygón, hol már a Betlehemi
csillag is ahhoz vezet, aki a
világot akarja megdönteni?

Mit üzenhet az író, akinek
ajkáról vérként buggyan a beszéd,
s csak alvadt szósznak minősíti azt
egy szomorú faj, gyáva nemzedék?

Csak azt üzeni, amit hajdanán,
s amit, ha élne, ma is vallana:
„A cél halál, az élet küzdelem,
s az ember célja a küzdés maga.”

1899 SZILVESZTERÉN

(Játsszunk el azzal a képtelen gondolattal,
hogy Petőfi valóban Barguzinba került s ott
öregedett meg Vajon milyen verset írt volna
a századfordulón? Megpróbálom kitalálni.)

Megértem hát a századfordulót.
Hetvenhét év nehezül vállaimra
és lassan már szívemig ér a hó.
Otthon is hó takarja most a pusztát,
mégis, melegség önti el a lelkem,
ha ama *másik* óra gondolok.

Egy újonnan jött száműzött mesélte,
hogy nemzetem - több, mint húsz éve ennek -
kiegyezett volt hóhéraival.
S helyet foglal a jognak asztalánál
mindenki már (a jogfosztókat is
beleértve, sőt ők ülnek a díszes
asztalfőn, és a bőség kosarából
egymást kínálgatják szívélyesen,
az asztalvégre szorultaknak egy
fügét se lökve - legföljebb mutatva.)

Béke van ott. Ki gondol már azokra,
akik rézagyúkat virágoztak fel
a karikára hulló, langy esőben?
És rájuk, akiket összetiporni
tudtak csupán a fúvó paripák,
de megfutamítani? Azt soha!
Ki gondol rájuk? Lelkifurdalásból
emlegetik csak őket ünnepi
szónoklatok hazug hevületében,
s a volt hóhér csak mosolyog ezen -
szájon át megy a gőz ki a fejekből.
Értük virrasztok s - bár az itteni
naplár szerint Szilveszter még odébb van -
az új évszázadot én most köszöntöm,
egyszerre messzi honfitársaimmal,
akik - noha versem buzgón szavalják -
mind elfeledték, hogy kikért s miért
vetődtem a fehéregyházi síkra.

ADY-IDÉZŐ

Dr. Faragó Ambrusnak

Kortársunk lettél, Dózsa unokája,
népedért síró, bocskoros nemes, te
lázongó kálvinista, ki az Istent
bajtársának érezte, nem urának.
Kortársunk vagy, mert régi verssorokkal
a perc ma támadt emberkéit épp úgy
idegesíted, mint sok év előtt a
vén huncutokat, gonosz ostobákat.
És lásd, az öreg Kúnnék százezerszám
készülnek halni újra, mert a gyógyszer
- mely életükhöz hozzátenne néhány
hónapot még - nem tudják megfizetni.
Újpesten, elcsapott legények vackán
megint a nyomor álmodik s a disznó-
fejű Nagyúrral nincs, aki kiálljon,
mert már a böllérkést is rozsda marja.
Korcsok, cifrálkodók és félig élő
magyarkodók ítélkeznek fölötted,
kitépnének e földből, mint a dudvát,
hiába vagy millió gyökerű.
Néped megint minden igának barma,
mert harcot végig - tudjuk - sose harcolt,
verőt játszik a vertnek született most
s közben fejét, jussát, szívét kobozzák,
őrzői rég cserben hagyták a strázsán
a hitet, mit az ember Szépbe-szőtt itt.
És Komp-ország - szennyes hullámot szántván -
a semmitől a semmihez verődik.

EGY RENDSZERVÁLTÓHOZ

Lehetsz-e büszke arra, hogy
az „elnyomottak, összetörtek,
magyarok és nem-magyarok”
immár csupán jajdulva jönnek

s nem fegyverkezve? A veszett
fejsze nyelét szorítja mind, a
cséphadarót, kaszanyelet
többé egyikük sem szorítja.

Cséphadaró és kaszanyél
amúgy is múzeumi tárgy már,
a földmunkás örül, hogy él,
igazáért már rég nem ágál,

sunyít, mint századokon át,
kenyeret és hagymát ebédel,
mind hajdanán. S ennek okát
ma sem képes felérni ésszel.

A szolga-népek Bábele
most föl nem ébred, szinte holt már.
Lehetsz-e büszke erre te,
ki tót summások sarja volnál?

Inkább pirulnod illenék.
Pirulj - s talán megment a szégyen,
ha bús koldusok seregét
látod Csaba hada helyén fenn.

A RENDSZERVÁLTÁS HITELES TÖRTÉNETE

Azzal kezdődött minden, hogy buta
módon egy főkáder - kiküldetésbe
menvén egy burgenlandi faluba -
napidíját az első nap fölélte.
Megvett habselyem alsóból tizet -
ellátmányából többre nem futotta.
(Harmincra vágyott eredetileg,
hogy válthasson gatyát akár naponta.)
Az oberpullendorfi butikok
sarkig kitárva várták, ám zsebében
egy árva groschen sem szomorkodott -
perzselte is orcáját szörnyű szégyen.
S hogy többé ez ne forduljon elő:
honába térve nagy munkába kezdett,
társult vele jónéhány törtető,
hogy átszabják a társadalmi rendet,
mely nem röstellte szűkre szabni a
napidíjat forintban, valutában!
Hősünk tehát buzgón hatott oda,
hogy tűnjön el a csóró népi állam,
s lépjen helyébe oly világ, ahol
gatyákért Burgenlandig menni nem kell.
S bánja is ő, hogy közben nagy nyomor
miatt gatyásodik le sok kisember!

HELYZETKÉP

Kölyök-kandúr piszkít az ágyra
s prüszköl, mikor megfeddik érte,
a kamra kincsét felzabálja -
rég nem vadászik már egérre,
gazdájának bosszús a képe,
mivel gubát cserélt eben...
Egy biztos: ennyire hülyére
nem vettek minket még sosem.

Vetési varjú szirtre szállna,
mert sassá lenni hajtja vére,
csőrét ma még humuszba vájja,
de karmát holnap őzikébe,
és még attól sem térül észre,
hogyminden őz derül ezen!
Egy biztos: ennyire hülyére
nem vettek minket még sosem.

Nem hallgat bőszen hangoskodásra,
ki nem vevő, csak csöndes érvre,
mindegy, kinek hogy jár a szája
ott, ahol hangerő a mérce -
parazsat gyűjt saját fejére,
aki kertelni képtelen.
Egy biztos: ennyire hülyére
nem vettek minket még sosem.

Herceg, a szív mit is remélne?
Ma neked - s holnap se nekem.
Egy biztos: ennyire hülyére
nem vettek minket még sosem.

LEHEL PIACI BALLADA

Itt meg nem újul semmi sem,
időtlenül zsibong a láрма,
együtt nyüzsög múlt és jelen,
jövők se fordul mostohábra,
hiszen mindenki tudja-látja,
hogyan lehet már mostohább -
itt senki sem ad már magára,
csak játssza még kicsit magát.

Itt nem grasszálhatsz peckesen,
csupán fürkészve és vigyázva,
a tolvaj is szerény legyen,
nincs vevő a rátartiságra,
ilyen helyen rongyot ki rázna,
ahol kopottak a ruhák?
Itt senki sem ad már magára,
csak játssza még kicsit magát.

Éhbérből élők s pénztelen
kisnyugdíjasok sokasága
tülekedik a Lehelen
elérhető zöldségre vágyva,
zsebükben ösztövé a tárca,
alig van benn pár peták...
Itt senki sem ad már magára,
csak játssza még kicsit magát.

Herceg, szegények piacára
ne menj ki, nem jó társaság:
ott senki sem ad már magára,
csak játssza még kicsit magát.

LAERTESNEK A PÁL UTCÁBÓL

Hamlet: Mert bárha nem vagyok tüzes, szilaj,
Veszélyes is van bennem valami:
Kerüld, tanácslom.

(SHAKESPEARE)

Királyfi nincs a grundokon, de hidd: a
nemecsekernőkben is van veszélyes,
még akkor is, ha végig kisbetűvel
írják nevük a gittrágás vitézi.
Noha véznácskák s rendszerint mulyák is,
éltanuló sem sok akad közöttük
s tornából is felmentve valamennyi:
veszélyes is van bennük, amitől a
két Pásztor, hogyha einstandol, a földre
süti szemét: a gonosztettbe csöppnyi
szégyenérzet vegyül s rosszkedv a rosszhoz -
ki ne érné be ennyivel manapság?
Van bennük, ami - nem vitás - veszélyes,
mitől az izmos, gögös, verhetetlen
Ács Feri egy kölyökkutyányi súlytól
hanyatt terül, s legyőzve elporoszkál.
Velük viaskodsz? Lásd be, kerülendő
ellenfeleid rég nem ők, keresd fel
szállásukat inkább, hol betegágyon
agonizál a legtöbb évek óta,
vigyél gyógyszert, felépülést remélve,
hogy legalább néhányuk talpra álljon,
mert nélkülük megszűnne a világon
erőszak és dölyf hökkent hőkölése.

VERS VÁGÓ- ÉS SZÚRÓESZKÖZÖKRŐL

Úgy kezdődött az árulás, hogy a
zsebekben csukva maradtak a bicskák,
mikor kipattant: meleget soha
nem ad a rőzseláng, mert fojtva szítják.

Úgy kezdődött az árulás, hogy egy
percre megállt a kés a levegőben,
mikor honvesztő, rongy üzéreket
akart megdöfni szívig-röppenően.

Úgy kezdődött az árulás, hogy itt
a kardokat megőrizték titokban,
s most sok magyar velük vagdalkozik,
mikor a szomszédban rakéta robban.

Úgy kezdődött... Mi is? Végére azt
minek nevezzem, ha nem árulásnak,
hogy elfeledte már minden paraszt
emlékét is az egyenes kaszáknak?

ADJUNK NEVET NEKI

Nevezzük el akárminek,
ha már e szó: SZOCIALIZMUS
úgy sért fület, ahogy szemet
szúr utcalány fején a mirtusz -

csak azt jelentse (bárhogyan
nevezzük is), mit elvben eddig:
hazát, ahol nem hontalan,
ki élni béréből igyekszik,

emberhez méltó életet
s emberszámba vett sokaságot,
ahol nem csorda a tömeg,
s a pásztorok nem porkolábok,

ahol a kapzsiság meg az
önzés erénynek nem minősül,
s a jámbor polgár sem pimasz
törtetőt választ vezetőül.

Adjunk nevet neki, hiszen
meg kell szólítanunk, ha eljön.
Most még hajózik nagy vizen,
vagy üldögél egy fellegen fönn,

de ránk hunyorít majd, akár
Betlehem felett rég a csillag,
gubás népség felett megáll,
s a megváltásról újra hírt ad.

HARC ÉS JÁTSZMA

„Fáj, gyönyörű ez az irigység,
mi vigasztalanul ölel át:
- Október! Honvédő Háború!
Nem voltam katonád!
De nem!

Nem érkeztem ide késve!”

(JEVTUSENKO)

De igen, Jevgenyij. Már késve jöttél.
És késve jöttünk mi mindannyian,
hisz régen eldőlt minden, amikor
döntő játszmáról kezdett sustorogni
minden jövőt-kockáztató hazárdőr
az elsikkasztott „végső harc” helyett.
Ha Tizenhét lett volna az iránytű
harminchétben és kilencvenegyben is:
nem volna zátonyunk a barikád, mely
hajónk alá került a könny-erecskék
vízözönné dagasztott óceánján,
kedve szerint felbérelt ríkatóknak.
Nem lehet harcot játszmává alázni.
Mi késve jöttünk, mert harcolni jöttünk
oly korban, amikor a VENCEREMOS-t
elnyomta már a hangos FAITES VOS JEUX.
Mi vesztesként halunk meg, Jevgenyij,
de nyert velünk még így is a jövőendő,
amely sosem világnyi kaszinókban
nyeréskedők játszmái közt fogan meg,
hanem bukni is bátor harcosoknak
végsőt is érte-dobbanó szívében.

A SIXTUSI KRISZTUS

Nem. E robosztus, engesztelhetetlen
ifjú nem tartja orcájának másik
felét oda, ha egyszer arcul csapják.

Nem dob kenyeret vissza, hogyha kövel
dobják meg és nem kéri az Atyától,
hogyan nézze el bűnét a csöcseléknek,
mivel - úgymond - nem tudja, mit cselekszik.

Nem. Ez az eltökélt fiatalember
ha kell, saját tanait üti arcul,
hogyan végül az arcátlanság lakoljon.
S kenyér-válasz nélkül a kődobálók
is éhen vesznek valamennyien majd.
Még hogy nem tudják, mit tesznek! Sosem volt
Isten fiánál ember még naivabb!

De ez, ki itt intézkedik a toszkán
freskóján, nem hisz már a tündérmesékben.
S nem hatja meg a szenvedés, mit ő élt
át hajdanán a Koponyák hegyén fenn.

CSORBÍTÓ ÉVSZAK

TALÁNY

„Elért az Ősz és súgott valamit”
(ADY: PÁRIZSBAN JÁRT AZ ŐSZ)

Vajon mit súghatott az ősz,
mitől a Boulevard Saint-Michelnek
halk lombú fái megremegtek -
s mindez miért oly ismerős?

Kis rőzse-dalok dallamát
milyen halálvágy intonálja,
ha kun legényt a nagyvilágba
gyalog bocsát a Hortobágy?

Én nem tudom, de mindenütt,
ahol a nyár tombol idegenben,
az ősz utolér mindig engem
s olyat súg, ami szíven üt.

Fejem halotti-koszorús -
magyar költőnek sorsa már ez.
Olyan az őszünk, mint a mágnes:
fénylőbb nyarakból visszahúz.

CSORBÍTÓ ÉVSZAK FENYEGET

Janzer Frigyesnek

Csak büszkeségre van okod:
a kő, a bronz már engedelmes
szolgád, hogy mindent megteremthess,
mit az Isten megálmodott.

A mindenség a műhelyed,
meteorok fenték a vésőd,
akkor se léssz bajban, ha később
csorbító évszak fenyeget.

Árpád vezér, Csokonai,
Széchenyi, Nagy-Balogh, Lukács György
s Dante, aki a poklon áttört -
mind konokságod hirdeti,

mert képtelen vagy tétlenül
bámulni, hogy a trónja-fosztott
észt pénztől ittasult bolondok
kergetik az asztal körül.

A vésőd: fegyver. Ne feledd.
Tehetség, tisztesség a pajzsod.
Csak győzelmet szabad aratnod -
kudarcról már szó sem lehet.

A VÉGTELENBE TELJESÜL

Krajtsovits Margit kerámiájára

Izzó réz-szállal égetett
fa-rajzolat fakó samotton.
Különös ízű élvezet
rajta gyakorta elborongnom.

Kócos fa, nincsen gyökere.
Csak gallyakat indáz a földig
s az ég felé, a semmibe.
Tar ágait el nem özönlik
dalos madárcák. Úgy lebeg
ég s föld között, mint őszidőben
a róla hulló levelek:
fogódzkodót nem ismerően.
Nekem iszonytató csoda
e nagyszerű gyökértelenség,
amely egyszerre esdi a
rögök s a csillagok szerelmét,
bár támad benne odvas űr
s törzsét csak kérge tartja össze:

a végtelenbe teljesül,
amit gyökérszél sem kötöz le.

MELINDA ÚT

Svábhegyi hónapos szoba,
hová eljött nagynéha hozzám
egy másik ember asszonya,
s mesés órákat pazarolt rám.

Ifjúságom szeptembere
sugárzón sem volt nála szőkébb,
nem férje voltam: embere.
S kell-e ennél nagyobb dicsőség?

Előfordult, hogy ottmaradt
éjszakára is nagy merészen -
olyankor nem ment le a nap,
hajnalig fürdőztünk a fényben.

Szeptembervég, Melinda út...
Sokáig nem volt mostohább, szebb,
gyönyörtelibb és szomorúbb
édenem nékem, mint a Svábhegy.

CEYLONI ÉJ

Ardó Máriának

Leila áll a tengerparti sziklán,
ő s templom romja tartja fogva őt,
a gyöngyhalászok az ő énekéből
merítenek merüléshez erőt,
szerelem is ólalkodik körötte,
de ő tengerbe szórja vágyait,
hogyan csak a dalnak élhessen, miként azt
Síva és Bráma parancsolta itt.

S igazgyönggyé lesz minden vágya ott lenni,
igazgyönggyé, mely mélységbe ránt -
így aztán vissza sem hozhatja más, csak
aki merész, aki halálraszánt.

PIAF ÉS A KÖZÖNYÖS SZÉPFÍÚ

I.

Mikor kihűlt bizakodásunk
heves gyanúvá változik:
vádolni kezdjük, akit várunk,
mert késedelme erre szít.
Mikor a sóvárgás magánya
vigasztalan lesz, majd sivár:
úgy nézel az asztalra, ágyra,
mint jussra, mely már nem dukál.

II.

A telefon, a telefon!
Hallgatását nem állhatom,
legyen rossz hír, amit közöl -
de szóljon, mert a csendje öl!
Közölje azt, hogy virradóra
szemem a némaság lefogja,
közölje azt, hogy velem hal meg
síromba hullva minden hangjegy,
közölje azt, hogy nem marad, ki
a kagylót majd fel tudja kapni
(ha a készülék végre csörren
a titka vesztett éji csöndben).
Bármily szörnyű, amit közöl:
szóljon, mert hallgatása öl,
sötétlő, tétlen gyilkosom
a telefon, a telefon...

III.

Hol voltál? Nem is érdekel, ha gondolod, hát meg se szólalj,
sok beszédem úgysem lehet egy ágyrajáró széltolóval,
tőlem a falnak is mehetsz, hogy összetörd a koponyádat,
nem ejtek érted könnyeket, s átkot sem szórok majd utánad.
Hol voltál? Jó, ne válaszolj, csak bólints, mintha üdvözlőnél,
jelezd, hogy fontosabb vagyok a virslinél, egy krigli sörnél,
jelezd, hogy embernek tekintsz, kinek biccentés adja rangját
s kit egy életre gúzsba köt a rákényszerített szabadság.
Hol voltál? Az úristenit! Meddig faggassalak, te gengszter?
Esküszöm én, hogy a gyufát végzetesen kihúzod egyszer!
Megöllek úgyis, jaj neked, mert felbőszít a szád, ha nem jár -
nem hallod? Süket vagy? Süket? Hogy sértselek meg, hogy felelj már?

ÓDA GYÓGYSZERÉSZEMHEZ

A férfiú - aki felett az évek
könyörtelen tempóban szállnak el -
ifjúságára vissza-visszaréved,
előre nézni egy percre se mer,
hisz összeomlik, holtra rémül attól,
hogy egyszer kriplivé kell válnia,
kísérti őt a szörnyűséges aggkor -
de minden bajt elhárít majd Lia!

Megifjító elixírt, gyógyteákat,
csillapító- és ajzószeret,
kilóinktól megfosztó pirulákat,
varázspont, kapszulát - mindent bevet,
hogy a kínok kelyhét a férfinépnek
minél később kelljen kiinnia -
áldassék hát minden napján az évnek
a patikusok ékköve: Lia!

Szépséges asszony, téged zeng az óda,
minden szavát a hála fűti át,
maradj a költő hű istápolója
s ezután is késleltesd aggkorát,
hogy ne kelljen agyának s egyebének
idő előtt szarrá lágyulnia,
ezért eseng hozzád e gyatra ének
királynőm és védangyalom: Lia!

DEMI SEC

avagy a Törley-pezsgő dicsérete

Midőn a gond vidám kedved egére
felhőket piszkít, szívedre ne vedd:
haladéktalanul menj le a KÖZÉRT-be
s vegyél egy pezsgőt - az tesz jót neked!
Nincs más megoldás, nem használ a nő sem,
éretted bár nyavalya törje ki,
egyéb nem nyújt vigaszt nehéz időkben,
csak egy palack félszáraz Törley!

A gondok piszkát jókedved egéről
leoldja rögtön könnyörtelenül,
buborékjai kis napok: csak fény dől
belőlük egyre - s kedved földerül,
pokolba párolognak két szemednek
tájékaról a bánat könnyei,
erőt, hitet, kiutat, segédelmet
nyújt egy palack félszáraz Törley!

Hát ne emészd magad, akármilyen baj van,
mutass fügét a sorsnak bármikor,
van jóbarátod, nem vagy már magadban:
borszármazék, de hívebb, mint a bor.
Ez meg nem győtri gyomrod, mert direktben
a lelkedbe fog beleömleni,
s ott semmi sem buzoghat nemesebben,
mint egy palack félszáraz Törley!

KOCCINTÓS

Tabáknak, a hatvanadikra

Én sört - te bort. A rendelésünk
kétféle sokszor, Andrisom,
de egy a kór, mely gyötri torkunk:
gyógyíthatatlan víziszony.

Korsót kupával összeütni
nem ildomos, így egyhamar
nem koccintunk, hisz úgyse tartós
az egyezés, mit szesz sugall.

Ám amit „iffiú elmével”
intonáltunk külön-külön:
most csendül össze igazán, hogy
folyvást fals zenebona jön,

most épp nem vén, de pelyhes állú
huncutok verik a dobot,
elárverezve, mit a rajtunk
hízó mohóság meghagyott.

Még hatvan év sem ok pihenni,
amíg e kótyavetye tart!
Tölts hát! Kíérlelt szó bukéja
vidítson minden gyászmagyart,

énnékem is csorgass belőle,
hogy koccinthatunk végre már:
ha ily nedű telíti, össze-
csendülhet krigli és pohár.

ÖSZTÖKE SIMORNAK

„Már összeroskadsz, - végre mondd:
mit is akarsz hát, te bolond?”

(VÁCI MIHÁLY: TE BOLOND)

Ki mondja el, ha nem te, hogy
nem az a bolond, ki összerogy,
hanem ki fölkel s újra lép,
bár tudja: Abda vár odébb?

Ki mondja el, hogy nem terem
fenyőtoboz szőlőhegyen,
s beléndekből csak ostobák
próbálnak főzni gyógyteát?

Ki mondja el, hogy verebet
fogni dobbal ma sem lehet,
és hogy a légy ma sem darázs,
a krumpli meg nem záptojás?

Tanár úr, mindig kell, aki
a kézenfekvőt mondja ki,
bár únja kis- és nagydiák
a zsáknyi evidenciát.

Nekünk ma sincs más munka itt,
mint eldarálni azt, amit
régén tud már bölcs és hülye,
csak sohasem gondolt bele.

Megértük, jó, a hatvanat,
de kis időnk talán marad
arra, hogy járjon még a szánk,
míg érdemes figyelni ránk.

TAKÁCS TIBOR HETVENKEDÉSÉRE

„Visz, visz az Örök csónakom,
vajon hová sodor?
Átvisz a túlsó partra
engem, valamikor?”

És ha átvisz, akkor mi van?
Te a túlparton sem pihensz meg,
gondot okozol untalan
a holtra fáradt isteneknek,
nem lesz a boldogok hada
képes - de maga Szent Péter se -
rászoktatni majd téged a
szelíd unalmú égi rendre.

Moldvay, Koncz és Kovalik
várja ott fenn, hogy újra négyen
találjatok ki valamit
az üdvözült semmittevésben,
de egyelőre ne siess
hozzájuk, hisz még itt a földön
vagy kitalálni kötelel
valamit, mert új vízözön jön.

Maradj továbbra is velünk,
kell még derék legény a gáton,
ki jól evezni sose szűnt
s úrrá lett minden áradáson -
éltesse Isten, csónakos!
Mi az a rongyos hetven év? Te
még ne a túlpartra hajózz,
hanem egy ember-fényű révbe.

A DOLINÁKIG DŐLT

Dr. Illanicz Györgynek

A nagy ebédlőasztalon
gombfociztunk minden vasárnap,
fiatalok voltunk nagyon,
kedvünk az ablakon kiáradt
s elöntötte a lóherés
pilisi udvart, konyhakertet,
a dolinákig dőlt ki - és
ott kénesen pezsegni kezdett.
Illanicz Zsini s jómagam
egy lélek voltunk két gyerekben,
nem létezett, mit hangosan
ki ne röhögtünk volna ketten:
a szomszéd Berta néni nagy
farát, mit most se mérne mérték,
az intézeti lánycsapat
sutácska magakelletését,
Sáránszky Jani bácsi bő
lére eresztett monológját,
Rakovszky Jóska szenvedő
képét, ha versét megmorogták,
a verandán a sok tarokk-
partit, a részeg tanító
gyalázatát is, magyarok
s tótok baját, folyton visító
malacokat hizlaldai
ólakban, deszkaketrecekben.
Mindent kiröhögtünk, Zsini,
mit siratnánk legszívesebben.

PÁLMÁK ALÁ

Egy újjélandi ispotályban
meghalt öcsém, a tengerész.
Odáig három óceán van -
s ez a halálnak sem kevés,
ennyi vízen átkelni még a
kaszásnak is nehéz lehet.
De az a halál vitte sírba,
mely Nyáregyházán őgyeleg.
(Meg Dánoson, Csemőn, Brügecsben.
Hajdani vályog-kalyibák
dohos ragálya sebesebben
fut a vízen, mint gyors naszád.)
Öcsém Aucklandig menekült, de
törektől, pelyvától gyötört
tüdő-jussát utána küldte
kegyetlenül az anyaföld.
Hiába volt ő már a jegyző
úr kimosdatott gyereke:
paraszti ősök mellre-fekvő
súlyos lidérce ment vele,
s hiába táplálta a tenger
sós levegője évekig:
ő most két elmállott lebennyel
pálmák alá temetkezett.

DORIA MANFREDINI

(akit öngyilkosságba hajszolt
Elvira Puccini féltékenysége)

Ha meg nem halsz - nincs Angelika nővér
s nincsen Liu, kit jégszívű Turandot
hercegnő űz majd önkéntes halálba.
A művészet hű mindig önmagához:
annál épebb kisedet hoz világra,
minél csonkább sorsú s törtebb szívű az,
ki öldöklő nászban teherbe ejti.

Kis cselédlány, Doria Manfredini,
huszonegy évesen véget vetettél
földi létednek, létre híva ezzel
halhatatlan nővéreidet nemző
s termően áldott lelkipurdalását
a dallammá lett kínok mesterének.

Köszönöm, Doria, hogy megszületted,
de még inkább, hogy volt merszed bevenni
a két maréknyi hidrokloridot, mert
az tette végzetessé szenvedésed,
melynek nyomán könnyes csodák fakadtak,
sokmillió embert segítve élni.

FURCSA KÉNYSZER

Most már tudom: az arcom végleges.
Nem ösztökél eredendő hiúság
magam jobbnak, szebbnek mutatni annál,
akivé lettem hatvan év alatt.

Ám holtunkban - oly furcsa kényszer ez -
mégsem valós, de vélt magunk kimúltát
siratja makacsul a ravatalnál
a mindenkori gyászoló csapat.

HÖLGYKOSZORÚ

1.

SZÁZNÁL TÖBB VOLT A NŐ, KI TESTBEN IS ENYÉM LETT -
és tíz ha volt talán, kit szívvel is szerettem,
de jó emlékü mind: szép vágyaik tűzésnek
parazsánál ma is gyakorta megmelegszenek.

Odaadásukért csak tétován reméltek
biztonságot s erős szövetséget velem - nem
kellett nekik, csupán a villámlás-ígézet
egy elvetélt vihar utáni kriptacsendben.

A bőrük illatát pórúsaimban őrzöm,
egy-egy vonásuk is nagynéha még előjön
s csókjaik zamata kísért megannyi csókban.

Méltók lennének ők több ékes költeményre,
versebe is szedtem én a legtöbbjük nevét, de
most nincs hely és idő, hogy mindet elsoroljam.

2.

MOST NINCS HELY ÉS IDŐ, HOGY MINDET ELSOROLJAM -
költőnek nem lehet regiszter-áriája,
a jövődő felett úr mindig ott, ahol van,
de múltja nem övé, hiába hajkurássza,

legszebb emlékei csatangolnak tilosban
s beszöknek bánatos, szelíd elégiákba,
nincsen már semmije, hisz jól olvashatóan
közpréda, mit megélt, ön-léte égi mása.

A múltam tőlem is versekbe menekült szét,
de be kell vallanom: ha úgy hozná a szükség,
megélném újra én, mi könyveimbe széledt.

Nem törtek frigyre, ám szolgáltak volna holtig
az asszonyok, noha sokuknak férje volt, míg
a sors nekem Bőbét rendelte feleségnek.

3.

A SORS NEKEM BÖBÉT RENDELTE FELESÉGNEK,
ő a legemberebb asszony az életemben,
hálás leszek neki s áldom, amíg csak élek,
mert sok nagy bűnömért ő kínzatott helyettem.

Százszor elhagytam én a biztos menedéket,
hol Solvejg-módra várt örökkön vissza engem,
s mikor végül hazavetett a szégyenérzet:
szemében örömet láttam csak. Egyebet nem.

Tudom, nincs már idő levezekelni mindent,
amivel életét beárnyékolta itt lent -
de hulljon rá a fény, mit Istentől oroztam.

Szerettem kívül nem egy-két nőt, de százat,
más mégse mondhatott engem hites urának:
a többinek csupán a szeretője voltam.

4.

A TÖBBINEK CSUPÁN A SZERETŐJE VOLTAM,
kinek néhány napig, kinek sok éven át,
némelyikük jegye karakteremben ott van,
de mindnek őrzöm egy hangsúlyát, gesztusát.

Elszánt födetlenül jártak velem tilosban,
nem bánva, mit papol az álarcos világ,
mindig szerelmesen, mindig odaadóan
engedte mindegyik hevemnek át magát.

Szemébe nézhetek ma is akármelyiknek,
mert tűzvésze nyomán gyúlékony testeinknek
nem pernye lett, hanem izzó parázs a lélek.

Sohasem érdekelt „hivatalos” hetéra,
hiszen önzetlenül adták a bájt, a kéjt, a
Katik, Borik, Zsuzsák, Máriák és Helének.

5.

KATIK, BORIK, ZSUZSÁK, MÁRIÁK ÉS HELÉNEK,
Klárík, Antóniák, Ágnesek, Sáríkák,
Piroskák, Angelák, Évák, Jucik, Irének,
Rozálok, Erikák, Annák, Kornéliák,

Blankák, Julik, Beák, Györgyik, Lucák, Terézek,
Gabriellák, Manyik, Margitok, Ibolyák,
Nórák, Ernák, Lilik, Magdolnák, Emesék, meg
Icák, Veronikák, Emőkék, Ágoták,

Andreák, Editek, Líviák, Mariannok,
Flórák, Jolik, Idák - s tetézik még e halmot
Arankák, Anikók, Márták is. Még soroljam?

Milenák, Catherine-ok, Mirellák, Josyane-ok,
Ingridek, Graziák, Inezek, Christiane-ok
szöktek hozzám megunt férjük mellől titokban.

6.

SZÖKTEK HOZZÁM MEGUNT FÉRJÜK MELLŐL TITOKBAN,
torkig betelve és szíveknél üresebben,
csak úgy csókoltam én (se rosszabbul, se jobban),
mint más - csupán ezért nem is jött volna egy sem.

Ám tudták, hogy velem akkor is vigalom van,
mikor ínség komor lidérce ül a mellén,
mert szabaddá tevő, fenséges nyomoromban
hatalmam volt saját sorsomon is nevetnem.

Meghallgattam szavuk - ennyi volt az egész.
Ölekezés után egy halk beszélgetés
sokszor többet jelent, mint az ölelések.

(Persze, nem tagadom, hogy az se volt utolsó,
ahogy már-már fakult, de újra felpirosuló
vérük lobbot vetett, ha tűzkörömbe léptek...)

7.

VÉRÜK LOBBOT VETETT, HA TŰZKÖRÖMBE LÉPTEK,
de fázós lelkük is melegedett e tűznél,
mert súlyosabb teher a dermedt, béna lélek,
mint a színehagyott és tartósan lehűlt vér.

Minden asszony, aki az én utcámba tévedt,
s nem volt szemlátomást külön egy menekülnél:
királynő lett hamar, szép angyala az égnek,
avagy mesebeli, varázsló-küldte tündér.

Úgy egy se távozott, ahogy érkezett.
Visszaadni reményt, önbecsülést, hitet
nálamnál - úgy hiszem - nem tudott senki jobban.

Ha eszükbe jutok, homlokukról az árnyék
egy percre elvonul s pezsdül vérük talán még -
s emléküktől a vér énbennem is belobban.

8.

S EMLÉKÜKTŐL A VÉR ÉNBENNEM IS BELOBBAN -
vízzé nem válhat a poéták sűrű vére,
abba, hogy meghalok, békén belenyugodtam,
de nem nyugszom bele a rút öregedésbe!

Míg munkám itt maraszt, szeretni is jogom van,
s újra dolgozni hajt új csókok ihletése,
isteni szép ez az ördögi kör, valóban:
vers jutalma a csók - s a csóknak vers a vége.

Amíg szívem dobog, éneklek a szerelmet,
rímekbe foglalom, ki csókokat lehelget
élénk ajakkal egy halványuló ajakra.

S mind mondtam, inspirál az asszonyok s a lányok
emléke is, amely nekem halálíg áldott,
de Gyöngyi nem kerül velük közös kalapba.

9.

DE GYÖNGYI NEM KERÜL VELÜK KÖZÖS KALAPBA,
mert *Túl az éjszakán* csakis miatta jártam,
egy árnyék nélküli világ felé haladva
nem vettem észre, hogy nem lendülhet utánam,

mivel hátrahagyott árnyékom visszatartja
sorsára-borulón. Ám ebből mit se láttam,
nyomultam lelkesen, nem néztem, csak a napra,
s önző-magányosan fürdőztem sugarában.

Én, anti-Orfeusz! Nem egyezett a tét sem:
nekem kötelező lett volna visszanéznem -
élet lett volna itt a hátra-arc jutalma.

De nem figyeltem őt - s az ürbe tűnt. Nekem több
volt lemaradva is, mint a mellém igyekvők.
És Judit sem lehet a hárem szürke tagja.

10.

ÉS JUDIT SEM LEHET A HÁREM SZÜRKE TAGJA,
hisz ő oldotta el béklyómat, hogy marasszon.
(„Áldott legyen”.) A rossz nyelvektől mit se tartva
asszonynev nélkül is bátran mert lenni asszony.

De torpanó szívem nagy álmomat feladta,
mert kísértett a múlt, röptömet-visszatartón,
többé nem mertem én bámulni már a napra,
hogy az, aki követ, megint bele ne haljon.

Akkor engedtem el, mikor belém fogódzott.
Azóta mással is lehetett volna boldog,
de a naphoz vivő ösvény a sorsa volt már.

Magány a társa itt - s Gyöngyié is a földben.
Ha rájuk gondolok, kibuggyan még a könnyem,
hisz többek voltak ők megszállt asszonyoknál.

11.

HISZ TÖBBEK VOLTAK ŐK MEGSZÁLLT ASSZONYOKNÁL
(bár köztük is akad, akiért könnyet ejtek),
engem az alkonyat jöttén se nyugalom vár,
mert az emlékezés nekem nem adhat enyhét.

Kiegészni saját magammal a toronynál
magasabb büntudat halálomig nem enged,
ráomlik mindig a papírra is. Nagyon fáj
ezért, ha Gyöngyiről s Juditról írni kezdek.

Adósuk nem vagyok, csupán kisemmizőjük,
mert azt a szép tüzet, ami süttött belőlük,
magamnak loptam el - s lám, most is ég szívemben.

Hogy így Prométheusz lettem, aki azóta
jussát az istenek tüzéből is rabolja?
Ők tettek végül is képessé arra engem.

12.

ŐK TETTEK VÉGÜL IS KÉPESSÉ ARRA ENGEM,
hogy azt, ami csupán egészben önmaga:
önhitt önzetlenül ketté sose felezzem -
két ép személyiség a jó frigy záloga.

Hogy önmagamba is a másikat szeressem:
épp a másik miatt ezt nem teszem soha,
őt benne szeretem - ő meg szeresse bennem,
ami csak én vagyok. S akkor nem lesz hiba.

Legyen egy test, de két lélek maradjon egyre
a férfi és a nő, ki egy irányba menne,
ha közös csillagot követnek mind a ketten.

S ha nincsen már jövő, még jobban kell a társ,
ezért volt bennem oly elszánt az akarás,
hogy Franciskát egész múltammal megszeressem.

13.

HOGY FRANCISKÁT EGÉSZ MÚLTAMMAL MEGSZERESSEM,
az kellett, hogy a zsák a feltjáért kiáltson,
arra, akit kora hajnalban is kerestem,
csak életem delén sikerült rátalálnom.

Vállalom harcomat, akármilyen kegyetlen,
az orvdöféseket dacos derűvel állom,
szilárd szeretet óv, immár az életem nem
lehet kudarc, ahogy nem lesz kudarc halálom.

Összekapaszkodó macskákat nem sodorhat
tetőről le a szél, legyen bár mérge oly nagy,
hogy a tető alól házat is elsodor már.

Oly furcsa ez. Titok, mit holtig meg nem értek:
van, akivel virág, mi másokkal beléndek,
s van, akivel erőd, mi másokkal homokvár.

14.

S VAN, AKIVEL ERŐD, MI MÁSOKKAL HOMOKVÁR -
ezzel zárom rövid szerelmi krónikámat,
tanulság ez, amely okulásra szolgál
mindazoknak, akik megértő társra vágynak.

Barátom, meglehet, te is soká bolyongtál,
míg megtaláltad azt, kiért lábad lejártad,
oly bájos a tavasz, oly szép a mámoros nyár,
de legszebb az ma már, mit őszi napsugár ad.

Talán boldog vagyok. Kihamvadó szívemhez
két asszony áll közel: a hitves és a kedves,
csak addig élhetek, amíg figyelmük éltet.

De májusban, mikor kinyílnak a virágok,
titkon álmélkodom magamban: mily csodás, hogy
száznál több volt a nő, ki testben is enyém lett.

15.

SZÁZNÁL TÖBB VOLT A NŐ, KI TESTBEN IS ENYÉM LETT,
MOST NINCS HELY ÉS IDŐ, HOGY MINDET ELSOROLJAM,
A SORS NEKEM BÖBÉT RENDELTE FELESÉGNEK -
A TÖBBINEK CSUPÁN A SZERETŐJE VOLTAM.

KATIK, BORIK, ZSUZSÁK, MÁRIÁK ÉS HELÉNEK
SZÖKTEK HOZZÁM MEGUNT FÉRJÜK MELLŐL TITOKBAN,
VÉRÜK LOBBOT VETETT, HA TÚZKÖRÖMBE LÉPTEK -
S EMLÉKÜKTŐL A VÉR ÉNBENNEM IS BELOBBAN.

DE GYÖNGYI NEM KERÜL VELÜK KÖZÖS KALAPBA,
ÉS JUDIT SEM LEHET A HÁREM SZÜRKE TAGJA,
HISZ TÖBBEK VOLTAK ŐK MEGSZÉDÜLT ASSZONYOKNÁL.

ŐK TETTEK VÉGÜL IS KÉPESSÉ ARRA ENGEM,
HOGY FRANCISKÁT EGÉSZ MÚLTAMMAL MEGSZERESSEM -
VAN, AKIVEL ERŐD, MI MÁSOKKAL HOMOKVÁR.

SZÍN ÉS SZÍV PÖRE

Egy kódexmásoló széljegyzetei
Türr István életének és
cselekedeteinek krónikájához

I. Milano, 1848

„Radetczy megütközött az olaszokkal, győzött, és bevonult Milánóba. A hatalom kegyetlenkedéssel akarta rettegésben tartani a lakosságot. Emlékirataiban Türr borzadva szól a szervezkedéssel gyanúsítottak kivégzéséről: agyonlövésüket feleségüknek és gyermekeiknek végig kellett nézniük. Türr István irtózva viseli egyenruháját.”

(DÁNIEL ANNA: ÍGY ÉLT TÜRR ISTVÁN)

1. Uniformis

Az egyenruha kötelez -
de meddig és mire?

Álcázhatja-e
lomb és bokor klorofil-fényű békessége
vadászó macskák szemeinek zölden villanó
háborúit?

Igazolhatja-e
a rohamosan ritkuló elefántok
lenyűgöző szürkesége
az általános egérszürkeséget?

Falazhat-e
az éjszakai sötétség alkalmi bársonya
a kámzsadaróc-lelkek eredendő feketeségének?

Magába moshatja-e a hajnalpír
a vesztőhelyen virradatkor ömlő
ártatlan vér bíborát?

Az áldott nap ragyogása
s az átkozott arany csillogása
ugyanúgy vakíthat-e?

Az egyenruha kötelez -
de meddig és mire?
Csak addig, amíg a színnek és a szívnek
nincs egymással pöre.

S csak arra, amitől nem kell pirulnod
száz év múlva se.

II. Buffalo-híd, 1849

„Türr... a haza iránti kötelességérzetből társaival együtt elhagyta az osztrák hadsereget. A szökevényeket az osztrákok jelképesen kivégezték: nevüket akasztófára szögezték ki. Nem ez az egyetlen halálos ítélet Türr István életében. A piemonti hadseregben Türr hadnagyot egy magyar légió alakításával bízták meg. Egy csapásra kiderült, hogy vezetésre termett ember. A katonai helyzetek gyors felismerése azzal a tulajdonsággal párosult benne, hogy lelkesíteni tudta bajtársait. A magyar légiónak ő lett a parancsnoka.”

(DÁNIEL ANNA: ÍGY ÉLT TÜRR ISTVÁN)

2. Van helyzet...

Van helyzet, amelyben erényt
jelent az átállás, amelyben
a kényes lelkiismeret sem
lép fel a hűség öreként,
mert mikor a bevett morál
a kivetett erkölcsre támad:
ki rója fel Isten fiának,
hogy ördögökkel cimborál?
Lassan ugyanis kiderül
egy- s más dolog az ördögökről,
például: embert egy se pörköl
s nem visz pokolra vétlenül,
vasvillával se öldököl
és egyéb villa sincs kezében,
nincs farka, nincs patája és nem
hord szarvakat, mint az ökör.
Mi van, ha megvilágosul,
hogy rég nem ördög már az ördög
s csak egy a bűne: átöröklött
jegyeihez nem idomul?
Ha Paulusként sem hibás
a Saulus nevű hitetlen:
mért szinonim szavak szivemben
pálfordulás és árulás?

III. Torino, 1860

„Türr - akárcsak Kossuth, Klapka és a magyar légió katonái - meg van győződve, hogy hazája sorsa szorosan összefügg az olasz népével. Garibaldival tart, mert tiszteli benne azt az embert, akiben az áldozatkész hazaszeretet, a nép felemelésén munkálkodó akarat összeforrt az egyetemes szabadságvágygal.”

(DÁNIEL ANNA: ÍGY ÉLT TÜRR ISTVÁN)

3. Most szép lenni...

Most szép lenni katonának,
mert parancsok és a vágyak
megegyeznek szóról-szóra
s újra szól a Kossuth-nóta.

Szól és száll a kék azúrban,
zengve, nekiszabadultan,
Magyarország felé roppen,
mint sirály, úgy tündököl fenn.

Viszi hírül, hogy a Pónak
partján paripák dobognak,
dübörgésük a Dunáig
hangzik s reménységgé válik.

Látják majd az Adrián át
szállni szabadság sirályát,
tolla felragyog fehérén
a tengerfeletti éjben.

Újra szól a Kossuth-nóta
s megegyeznek szóról-szóra
a parancsok és a vágyak -
most szép lenni katonának!

IV. Intermezzo

„Kossuth, Klapka és Türr
jönnek mindenestül,
nem kell kipletykálni,
csak tavaszig várni.
Éljen Garibaldi!

Szennyes az én ingem,
szennyes a gatyám is,
majd hoz Kossuth tisztát,
Türr Pista meg puskát.
Éljen Garibaldi!”

(Népdal)

„Garibaldi... a bátran harcoló magyar légiót külön megdicsérte, és ügyének támogatást ígért. A bizakodó hangulat rejtett utakon Magyarországra is beszivárgott: falusi parasztok, városi iparosok és diákok Garibaldi és Türr jövetelét várták, a nép közt született dalok és versek, röpiratok Garibaldit éltették.”

(JÁSZAY MAGDA: PÁRHUZAMOK ÉS KERESZTEZŐDÉSEK)

4. Ki dallá lesz...

Ki dallá lesz, az már örökre
az igazsággal csendül össze,
bármily hamisan intonálnák
azok is, akik kitalálták.

Ki dallá lesz, az nemcsak dallam-
íveket jelent, öt vonalban
rögzített halk melódiákat,
melyek szelíden szerteszállnak,

hanem jelenti a reménység
törvényerőre emelését,
amelytől nem tágit a nemzet,
amíg fiai énekelnek.

Ki dallá lesz, fölzeng az égre,
elnémul minden földi vétke,
még a becsületére száradt
szeplők is hangjegyekké válnak...

Ki dallá lett, immár legyen dal,
meghalhat - ámde el sosem hal,
az Úristen füléig harsan
a valóságnál igazabban.

V. Firenze, 1861

„Türr István nem akart lemondani fényes katonai karrierjéről. Életét újra meg újra kockáztatva küzdött fel magát a közlegényi sorból magas rangjába. Házassága révén a Bonaparte családhoz tartozott, felesége magas életjáradékot kapott a császártól. Ragyogó pályafutását, családjá jólétét semmisíti meg, ha Garibaldival tart. És volt még egy igen nyomós oka: Garibaldi tervét nem tartotta kivitelezhetőnek az adott körülmények között,”

(DÁNIEL ANNA: ÍGY ÉLT TÜRRE ISTVÁN)

5. Nincs

Nincs
kényelmetlenebb
az elhagyott barátnál,
emléke lándzsahegy:
naponta többször átjár,
szavait csavarod,
igazát tagadod,
elutasítod magadból,
amit ő elfogadott.

Nincs kényesebb dolog
az önigazolásnál,
naponta meginog,
akár szélfúttá nádszál,
hajlik a víz felé,
hajlik a part felé,
nyugtatósa reszketeg, mint
vízben úszó fellegé.

Nincsen magányosabb
a lelkiismeretnél,
nem falkában harap,
nem sokszorozza testvér,
mégis ezer felől
érzed, hogy meggyötör,
ezerszer húsodba tép, de
meg nem öl, jaj, meg nem öl!

VI. Baja, 1867

„Deák neve minden magyarnak egy alkotmányos Magyarországot jelent az osztrák dynastia alatt, tehát hűséget az osztrák házhoz és békés kiegyezést. Ellenben Kossuth neve Magyarország függetlenségét bármi ároni transactionnak kizárásával jelenti, azaz küzdést és háborút Ausztriával... Midőn hazánk felett az önkormány uralkodott, és csak léha önmegtagadás vagy forradalom közt volt a választás, én az utóbbinak embere voltam; ma midőn az 1867-ki kiegyezés a nemzetnek megnyitotta a törvényes működési tért, elfogadom a kiegyezést és pedig nem azon utógondolattal, hogy azt megbuktassam, hanem azon szilárd elhatározással, hogy az tökéletesíttessék, mit csak úgy érhetünk el, ha ezen törvény ellen nem izgatunk. Szedjük össze minden erőnket, képezzük magunkat, hogy minél több magyar képes legyen a diplomatiában és a consulatuskoknál alkalmazást nyerni és a rendes hadseregben mivel több tiszti állomást elfoglalni. Tehát félre a panasszal és a gyanúsítással és különösen félre a nagy ígéretekkel, melyeket, bármely párt jusson is kormányra, teljesíteni képes nem lesz.”

(TÜRR TÁBORNOK A BÁCS MEGYEI VÁLASZTÓKHOZ)

6. A fal és a fej balladája

Nyelj egyet s gondolj arra, hogy
valaha Erdély fejedelme
alázattal térdrerogyott
a szultán előtt, rálehelve
csókját a kardfogó kezekre,
hogy engednék a kardot el.
Erdély azóta sem feledte:
a fal keményebb, mint a fej.

És gondolj arra is, hogy itt
a közmondások, hiedelmek
nem véletlenül hírelők
az okosabbról azt, hogy enged.
Hol vakmerő hősök teremnek,
ott mindig hangoztatni kell
(darálva, mint a leckét a gyermek):
a fal keményebb, mint a fej.

Nyelj egyet s számolj hangosan
százig, szándékod rejtse mély kút,
e földön nincsen más arany,
csupán a jól bevált középút,
ha fellobbanna még a vér - úgy
amivé vált, az oltja el.
A bátorság a fal mögé bújt
s a fal keményebb, mint a fej.

Bajtársak, szó se róla: régen
fejüknél drágább volt a tét, s nem
latolgattuk: ki vesz, ki nyer?
Ma már mi is fújjuk serényen:
a fal keményebb, mint a fej.

VII. Torino, 1876

„A czeplédi választó kerület mai napon országgyűlési képviselő választására gyűlvén össze, örök hálájának kifejezést adandó, Önt, mélyen tisztelt hazafi, egyhangú lelkesedéssel képviselőnek megválasztá.”

(TÁVÍRAT KOSSUTH LAJOS ÚRNAK TURINBA 1876 DECEMBERÉBEN)

7. Epilógus

Mit hittek a ceglédi százak?
Hogy az elaggott száműzöttből
a tisztos távirat nyomán vad
ifjú erők gejzírje tör föl?

Hogy a hiúságát legyintő
szellő után a bújdosó majd
újabb üzenetnek beillő
orkánsodrású választ sóhajt?

Avagy csupán annyit reméltek,
hogy egy jelkép a testületben
vétózhatatlan ellenérv lesz
az egyezkedés vádja ellen?

Szép volt a gesztus akkor is, ha
együgyű hit vagy sanda szándok
vezette: színleg visszahívta
a színre azt, ki rég lejátzott.

Nem történt semmi. Olaszország
- immár szilárd egységbe forrva -
egykedvűen intézte sorsát
és nem figyelt Kossuth Lajosra,

ki néptelen parkokba bújt a
korzók mögött és meg-megállt, hogy
- zsebéből percenként kihúzza -
elolvasson egy telegráfot.

-&-